

53 χρόνια από τον θάνατο του ήρωα

Διαφορετική η Κύπρος αν ζούσε ο Κυριάκος Μάτσης

Τρεις σημαντικές μαρτυρίες για την προσωπικότητα και το εκτόπισμα του ήρωα Κυριάκου Μάτση όπως καταγράφονται στο δίτομο έργο του Κλείτου Ιωαννίδη «Κυριάκος Μάτσης, ο οραματιστής». Η μαρτυρία του πρώην Κυβερνήτη της Κύπρου Sir John Harding, του πρώην Προέδρου της Ελληνικής Δημοκρατίας Χρίστου Σαρτζετάκη και του συναγωνιστή του ήρωα στην Κερύνεια και αργότερα τομεάρχη της ΕΟΚΑ στη Λάρνακα μ. Σωτηράκη Γιαννάκη.

Στρατάρχης Sir John Harding - Πρώην Κυβερνήτης Κύπρου

Κατά τη διάρκεια εκδήλωσης στο πολεμικό Μουσείο στο Λονδίνο τρεις Κύπριοι, που παρευρίσκοντο στην εκδήλωση, οι Δώρος Άλαστος, Ανδρέας Καραγιώργης και Δρ. Όμηρος Χαπίπης είχαν ημίωρη συνομιλία με τον πρώην Κυβερνήτη, Στρατάρχη Sir John Harding (1970).

Διηγείται ο Ανδρέας Καραγιώργης στον Κλείτο Ιωαννίδη:

«... Όταν στη συνέχεια ρωτήσαμε τον Κυβερνήτη αν είχε κάποιο τον οποίο εκτιμούσε ιδιαίτερα στην Κύπρο, σκέφτηκε λίγο, τα μάτια του περιστρέφονταν πολύ γρήγορα, και λέει: «Ναι, ο Κυριάκος Μάτσης. Είχα πληροφορίες από την Υπηρεσία Πληροφοριών μας ότι ήταν ένας πολύ σκεπτόμενος, πολύ μορφωμένος, πολύ θετικός και φιλοσοφημένος άνθρωπος. Με βάση τις πληροφορίες αυτές αποφάσισα να τον συναντήσω, όταν μου είπαν ότι είχε συλληφθεί και εκρατείτο στα ανακριτήρια Ομορφίτας. (Γενάρης 1956)

Όταν αποφάσισα να τον συναντήσω, μου τον έφεραν, ήταν ταλαιπωρημένος. Εγώ καθόμουν. Του πρόσφερα καρέκλα να καθίσει, αλλά δεν κάθισε. Στάθηκε μπροστά μου, αναγκάστηκα και σηκώθηκα κι εγώ για να του δείξω ότι τον θεωρούσα ως έναν ίσο με μένα συνομιλητή. Οπότε έκατσε κι εκείνος. Του είπα ότι η Κύπρος άξιζε καλύτερη τύχη, ότι πρέπει να βρεθούν άνθρωποι που σκέπτονται και την αγαπούν για να δώσουν μια λύση. Του είπα ότι πρέπει να συνεργαστεί μαζί μας για το καλό της Κύπρου κ.λ.π., και με τρόπο τον άφησα να καταλάβει ότι ο κακός δαίμονας της Κύπρου ήταν για μένα ο Διγενής και μερικοί γύρω από αυτόν που δημιούργησαν όλη αυτή την κατάσταση. Και στη συνέχεια του ζήτησα συνεργασία. Του υποσχέθηκα μάλιστα ότι αν ήταν διατεθειμένος να μας βοηθήσει να εντοπίσουμε αυτούς τους ανθρώπους, δεν θα τους σκοτώναμε, αλλά θα τους αναγκάζαμε να παραδοθούν και να εκδιωχθούν από την Κύπρο. Και τέλος ότι αυτός δεν θα έμενε χωρίς την ανάλογη αμοιβή.

Εκεί στο τραπέζι όπου βρισκόμαστε, ο ένας από τη μια πλευρά κι άλλος από την άλλη, δίπλα βρισκόταν ένα μικρότερο τραπεζάκι, στο οποίο είχαν βάλει ένα καφέ. Είχαμε κι ένα βαλιτσάκι, στο οποίο είχαμε ένα σεβαστό ποσό χρημάτων.

Ο Μάτσης σηκώθηκε απότομα σαν να ήταν ελατήριο, στάθηκε και μου είπε κάτι στα ελληνικά, που δεν κατάλαβα».

Ο Δώρος Άλαστος τον ρώτησε: «Ού περί χρημάτων τον αγώνα ποιούμεθα, αλλά περί αρετής;». Ο Χάρτινγκ λέει: «Μπορεί, αλλά στη συνέχεια μου είπε στα Αγγλικά ότι δεν πολεμούμε για χρήματα, για δόξα ή για θέσεις, αλλά για την αρετή. Στη συνέχεια θόλωσε το μάτι του Κυριάκου, θύμωσε με βήμα σταθερό «firm and steady» προχώρησε προς τα κρατητήρια ακολουθούμενος από δύο αξιωματικούς. Ο ένας μάλιστα πήγε μέχρι την πόρτα και γύρισε ρωτώντας με τι θα γίνει και το μόνο που τους είπα ήταν να μην τον ενοχλήσετε πλέον. Διέκοψε το διάλογο, γύρισε την πλάτη του προς εμένα και χωρίς να χαιρετήσει έφυγε...»

Χρίστος Σαρτζετάκης – πρώην Πρόεδρος Ελληνικής Δημοκρατίας

«...Ο Κυριάκος Μάτσης ήταν για μας τους φοιτητές της Θεσσαλονίκης, ο αδιαμφισβήτητος αρχηγός. Εξέπεμπε εθνική φλόγα. Ήτο απαράμιλλος ρήτωρ. Τη δυνατότητά του τη γνωρίσαμε όχι μόνο στους εθνικούς εορτασμούς, αλλά κυρίως κατά τις εξορμήσεις μας στα σύνορα και στις γραμμές του «μετώπου». Ήταν γεωπόνος και ήμασταν νομικοί. Φοιτητές δηλαδή όλοι. Είχαμε μια οργάνωση εθνικής διαφώτισης και συμπαραστάσεως προς το μαχόμενο κατά του κομμουνισμού στρατό μας. Και τρέχαμε παντού. Αρχηγός και πρώτος ήταν ο Κυριάκος, ο «φλογερός» Κύπριος. Οι αξιωματικοί παρέτασαν τους στρατιώτες για να ακούσουν αυτόν τον μοναδικό εθνικό ιεροκήρυκα.

Αφού τέλειωσε τις σπουδές του, έφυγε για την Κύπρο. Δεν τον είδα έκτοτε και δεν τον άκουσα. Άκουσα το ηρωικό τέλος του και τον τρόπο του θανάτου του, το Νοέμβριο του 1958. Σκέφθηκα ότι ήταν η φυσικότερη κατάληξη της ζωής του, γιατί ο Μάτσης ήταν δέκα χρόνια πριν προετοιμασμένος να πεθάνει για την Πατρίδα. Ύστερα πληροφορήθηκα τα της δράσεώς του στην ΕΟΚΑ και πιο ύστερα ήλθα σε επαφή με τα θαυμάσια πνευματικά κατάλοιπά του».

Τα πιο πάνω αποτελούν μέρος από την αφήγηση του κ. Σαρτζετάκη προς τον Σπύρο Παπαγεωργίου όπως τα αφηγήθηκε στον Κλείτο Ιωαννίδη, όταν ήταν Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Ήταν πρωινό, όπως γράφει ο συγγραφέας, όταν πήρε τηλεφώνημα που τον καλούσε στο Προεδρικό Μέγαρο, τα άλλοτε Βασιλικά Ανάκτορα. Αυθημερόν. Απορημένος για το αντικείμενο της προσκλήσεως, προσήλθε το μεσημέρι και οδηγήθηκε στο προεδρικό γραφείο. Οι απορίες λύθηκαν αμέσως. Μετά τα τρέχοντα περί Κύπρου και Ελλάδος, η συζήτηση πήγε στον Κυριάκο Μάτση. Στην πραγματικότητα ήταν ένας μακρύς και συγκινητικός μονόλογος του Προέδρου για τον ήρωα. Ζητούσε, πού και πού, κάποια συμπλήρωση από τον συγγραφέα, που δεν ήταν έτοιμος να την προσφέρει. Περνούσε η ώρα, το προσωπικό της Προεδρίας έπρεπε να σχολάσει, ο συνομιλητής του Προέδρου προσπαθούσε με τρόπο να δώσει τέλος στη συζήτηση και να σηκωθεί, αλλά ο κ. Σαρτζετάκης συνέχιζε λέγοντας: «Ήταν μεγάλο παλληκάρι ο Μάτσης», είπε, σε μια στιγμή με λυγμό και δάκρυσε. Και δεν ήταν μόνος...»

Σωτηράκης Γιαννάκης - Συναγωνιστής

«... Όμως ξέχασα προηγουμένως να αναφέρω κάτι ουσιώδες, που αφορούσε τον Κυριάκο. Εκείνες τις ατέλειωτες ώρες της μοναξιάς, ο Κυριάκος είχε ένα δικό του τρόπο να σε κάνει να μη νιώθεις τη μοναξιά, αν και ήσουνα μόνο εσύ κι εκείνος.

Ανέπτυξε ορισμένες απόψεις που πίστευε και που πολλές φορές μου έλεγε τα εξής: **«Άκου, Σωτηράκη, αυτό τον εχθρό (Αγγλους) μην τον φοβάσαι. Πόσους θα σκοτώσουν; Δεν μπορούν να σκοτώσουν όλο τον Κυπριακό Ελληνισμό, ούτε και το πνεύμα του Αγώνα. Αυτούς λοιπόν μην τους φοβάσαι, θα τους νικήσουμε. Εκείνο που με ανησυχεί, Σωτηράκη, (μίλησε προφητικά ο Κυριάκος), είναι εμάς τους ίδιους, τους εαυτούς μας, μετά τον Αγώνα. Αυτό να φοβόμαστε, τους εαυτούς μας, με τις φιλοδοξίες και τους εγωισμούς μας».**

Ο Κυριάκος Μάτσης ήταν γνώστης της Ελληνικής Ιστορίας. «Εάν μισούνται ανάμεσά τους, δεν τους πρέπει ελευθερία», μου έλεγε. Μάλιστα, μου το είπε δέκα φορές. Κάποιος μπορεί να γράψει βιβλίο για τον Κυριάκο, φτάνει να τον ένιωθε και να τον μελετούσε. Αν δεν τον ένιωθες, θα νόμιζες πως ήταν όπως όλοι οι άνθρωποι. Γνωρίζοντάς τον από κοντά και την προσφορά του στον απελευθερωτικό Αγώνα, πιστεύω πως αν ζούσε, όλα αυτά τα δεινά ίσως να μην μας εύρισκαν. Είχε την προσωπικότητα και το ανάστημα για να επιβληθεί. Όλοι θα τον δεχόντουσαν όπως ήταν στην πραγματικότητα, ένα άτομο με βάθος, ανθρωπιά, αγνή ιδεολογία. Επομένως, πιστεύω ότι και τους αρχηγούς μας θα μπορούσε να επηρεάσει για το καλό του τόπου. Δυστυχώς μετά το 1960, ξαφνικά ξεκίνησαν τα πείσματα, τα πάθη, οι εγωισμοί, οι φιλοδοξίες, οι έντονες αντιπαραθέσεις. Χάσαμε τη λευτεριά μας με τον αλληλοσπαραγμό. Αν ζούσε ο Μάτσης, θα προσπαθούσε και ίσως θα πετύχαινε να τον αποτρέψει.

Ο Μάτσης είχε ένα πανανθρώπινο χαρακτήρα. Μιλούσε για την Ένωση της Ευρώπης. Μιλούσε για παγκόσμια κοινωνία και πώς την έβλεπε. Στις συζητήσεις μας μου έλεγε πάντοτε: «Σωτήρη, δεν πρέπει να υπάρχει αυτός ο φανατισμός. Όλοι οι άνθρωποι είναι διαφορετικοί και δικαιούνται να είναι μαύροι, λευκοί, κίτρινοι, μωαμεθανοί, χριστιανοί, δικαιούνται τα δικά τους πιστεύω. Δικαιούνται να είναι ελεύθεροι και εμείς για την ελευθερία αγωνιζόμαστε. Όλοι οι άνθρωποι είναι διαφορετικοί, αλλά πρέπει να είναι ίσοι».

Όλα αυτά για τα οποία μιλούμε σήμερα, ο Μάτσης τα έλεγε το 1955. Δεν είναι μεγάλα λόγια αυτά. Είναι η πραγματικότητα. Ούτε και είναι εύκολο να τον περιγράψει κανείς. Εκείνη η ικανότητα που ζωγραφιζόταν στο πρόσωπό του, η έκφρασή του, ήταν κάτι εντελώς διαφορετικό από τους άλλους ανθρώπους. Δεν ήταν τυχαίος άνθρωπος, όπως δεν ήταν τυχαίο και το τέλος του. Δεν είναι εύκολο να αποφασίσεις τον θάνατό σου. Με δική σου εκλογή να πεθαίνεις. Σε μια ενέδρα αν σε βρει η σφαίρα και πέσεις, είναι διαφορετικό. Ενώ στην περίπτωση του Κυριάκου ήταν θέμα επιλογής: αν θέλω ζω, αν θέλω πεθαίνω.

Το άκουσμα του θανάτου του ήταν συγκλονιστικό, κάτι που δεν περίμενα, γιατί τον Κυριάκο τον έβλεπα μετά τον Αγώνα. Τον έβλεπα να προσφέρει πολύ περισσότερα μετά τον Αγώνα. Και τονίζω και πάλι ότι, αν ζούσε ο Κυριάκος, ίσως να μη μας εύρισκαν τόσα δεινά...»